Lenis proti Řecku, rozhodnutí o přijatelnosti ze dne 27. 6. 2023 – K zákazu zneužití práv jako korektivu zabraňujícímu zmaření a nepřípustnému omezení práv a svobod garantovaných Úmluvou

Stěžovatel: Lenis

Žalovaný stát: Řecko

Číslo stížnosti: 47833/20

Datum: 27.06.2023

Článek Úmluvy: čl. 10
čl. 17
čl. 35

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: diskriminace, sexuální orientace, svoboda projevu/sdělovací prostředky, zákaz zneužití práv a svobod

Český právní řád: čl. 17 Listiny základních práv a svobod
§ 356 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Významnost: 2

VÝBĚR ROZHODNUTÍ EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA PRO JUSTIČNÍ PRAXI Č. 2/2024

Lenis proti Řecku,

rozhodnutí o přijatelnosti ze dne 27. 6. 2023, č. 47833/20

Autorský komentář

Zákaz nenávistného projevu patří mezi nejdůležitější agendy, v nichž v průběhu poslední dekády Evropský soudu pro lidská práva rozvinul košatou judikaturu. Rozsudek Lenis proti Řecku je z pohledu článku 10 relativně jednoduchým případem limitů svobody projevu s jasným řešením. Přesto však představuje zásadní judikatorní přelom. Jedná se totiž o zcela první případ, jehož dopad Soud diametrálně zvýšil tím, že poprvé konstatoval kromě porušení čl. 10 ve věci týkající se nenávistného homofobního projevu i porušení článku 17 Úmluvy. Článek 17 (tzv. zákaz zneužití práv) patří obecně mezi mimořádná ustanovení, která Soud používá pouze ve výjimečných situacích, kdy hrozí porušení klíčových principů Úmluvy.

Až doposud Soud spojoval s článkem 17 relativně vysoký práh aplikace, jelikož individuální práva dotčená svobodou projevu již článek 10 chrání. Soud v minulosti tak typicky použití článku 17 omezoval na velmi specifická témata, jako propagace, ospravedlňování nebo popírání zločinu terorismu a válečných zločinů (kam spadá i popírání holokaustu), podněcování k násilí a nenávisti, a snaha narušit právní pořádek a bezpečnost v členské zemi. Rozhodnutí Lenis zjevně spadá do druhé kategorie (podněcování k nenávisti), nicméně stojí za to poukázat, že v minulosti Soud neuznal, že by třeba nenávistný projev na základě sexuální orientace postačoval na iniciování aplikace článku 17 (třeba ve věci Lilliendahl proti Islandu, kde označení homosexuality za sexuální deviaci nestačilo na aplikaci článku 17, podobně mírnější hlas se dá identifikovat v rozhodnutí o ochraně stejnopohlavních párů Vallianatoris a další proti Řecku z roku 2013). Soud nám nyní dává signál, že v případu Lenis dochází k závažnějšímu porušení. Byť se rozhodnutí nedá číst tak, že článek 17 vylučuje jakýkoliv homofobní projev z ochrany svobody projevu podle článku 17 (třeba kritika na základě náboženského přesvědčení), pokud je tento projev spojen s dehumanizováním a podněcováním k násilí, Soud mu přiznává vyšší stupeň společenské závažnosti a naopak omezovaným právům poskytuje vyšší míru ochrany. Lenis proti Řecku lze proto číst jako symbolický vývoj v judikatuře ESLP, kdy se Soud přísněji staví k zneužíváním práv garantovaných Úmluvou k zmaření, omezení a zejména podněcování k nenávisti a potlačování práv menšin. V kontextu společenských změn a rostoucího násilí vůči příslušníkům homosexuální a LGBTQI skupiny lze rozhodnutí číst i jako ukázku responsivního rozhodování ESLP vůči stupňujícímu se společenskému napětí. Bude jistě zajímavé sledovat, jaký dopad bude mít tento rozsudek k rozvoji judikatury ESLP ve vztahu k článku 17.

[Katarína Šipulová, Ph.D. (MUNI), M.St. (OXON)]

SKUTKOVÝ STAV

Skutkové okolnosti nadepsaného případu se odehrály v době, kdy se řecký parlament chystal projednávat návrh zákona umožňujícího stejnopohlavním párům uzavírat civilní svazky. Stěžovatel Amvrosios-Athanasios Lenis, toho času metropolita řecké pravoslavné církve, v této souvislosti publikoval na svém blogu článek, v němž se nevybíravým způsobem vyjadřoval právě na adresu homosexuálů. Homosexualitu v něm označoval za odchylku od zákonů přírody, společenský zločin či hřích. O homosexuálech hovořil jako o spodině společnosti – lidech, kteří jsou defektní, marginální a ponížení. Přitom nabádal ostatní, aby si na ně plivnuli, odsuzovali je a očerňovali, a to kdykoliv je potkají. Text článku následně převzalo několik sdělovacích prostředků, načež se dostal do povědomí široké veřejnosti. Uveřejnění tohoto článku vyústilo ve vznesení obvinění proti stěžovateli pro veřejné podněcování k násilí nebo nenávisti vůči skupině osob z důvodu jejich sexuální orientace a pro zneužití církevní funkce.

V řízení před vnitrostátními soudy byl stěžovatel uznán vinným a odsouzen k podmíněnému trestu odnětí svobody. Odsuzující výrok se zakládal na předpokladu, že předmětný text je třeba vnímat a posuzovat jako celek. Tímto postupem dospěl odvolací soud, ve světle provedeného dokazování, k závěru, že článek nebyl pouhým vyjádřením názorů, jakkoliv tvrdým. Stěžovatel naopak ve svých vyjádřeních zašel tak daleko, že požadoval úplné sociální vyloučení homosexuálů. To doprovázel výzvami, které byly výhružné a ve svém souhrnu způsobilé vyvolat diskriminaci a nenávist vůči homosexuálům. Tyto formy projevu přitom nemohou požívat ochrany ve světle práva na svobodu projevu.

V řízení před Soudem stěžovatel namítal, že jeho odsouzení za uveřejnění článku na osobním blogu představovalo zásah do jeho práva na svobodu projevu ve smyslu čl. 10 Úmluvy.

PRÁVNÍ POSOUZENÍ

C. Posouzení Soudu

1. Obecné principy

36. Podle ustálené judikatury Soudu představuje svoboda projevu jeden z podstatných základů demokratické společnosti a jednu ze základních podmínek jejího rozvoje a seberealizace každého jednotlivce. S výhradou čl. 10 odst. 2 se vztahuje nejen na „informace“ nebo „myšlenky“, které jsou přijímány příznivě nebo považovány za neškodné či nevýznamné, ale i na ty, které urážejí, šokují nebo znepokojují. Takové jsou požadavky pluralismu, tolerance a myšlenkové otevřenosti, bez nichž neexistuje „demokratická společnost“. Jak je zakotveno v čl. 10, svoboda projevu podléhá výjimkám, které však musí být vykládány striktně, a potřeba jakýchkoli omezení musí být přesvědčivě prokázána [viz rozsudek velkého senátu ze dne 7. 2. 2012, Von Hannover proti Německu (č. 2), č. 40660/08 a 60641/08, bod 101; rozsudek velkého senátu ze dne 10. 11. 2015, Couderc a Hachette Filipacchi Associés proti Francii, č. 40454/07, bod 88; a rozsudek velkého senátu ze dne 29. 3. 2016, Bédat proti Švýcarsku, č. 56925/08, bod 48].

37. Principy týkající se otázky, zda je zásah do svobody projevu „nezbytný v demokratické společnosti“, jsou v judikatuře Soudu pevně ustáleny (viz, mimo jiné, rozsudek ze dne 16. 6. 2015, Delfi AS proti Estonsku, č. 64569/09, body 131 a 132, s dalšími odkazy). Soud musí přezkoumat namítaný zásah ve světle celého případu a určit, zda byl „přiměřený sledovanému legitimnímu cíli“ a zda důvody, které vnitrostátní orgány uvedly k jeho ospravedlnění, jsou „relevantní a dostatečné“. Soud se přitom musí ujistit, že vnitrostátní orgány uplatnily standardy, které jsou v souladu s principy zakotvenými v čl. 10, a že se navíc opíraly o přijatelné posouzení relevantních skutečností.

38. Pokud se jedná o uplatnění čl. 17 Úmluvy, příslušné principy Soudu lze nalézt v rozsudku Perinçek proti Švýcarsku (rozsudek velkého senátu ze dne 15. 10. 2015, č. 27510/08, body 113–115). Účelem čl. 17, pokud se týká skupin nebo jednotlivců, je znemožnit jim, aby z Úmluvy dovozovali právo vykonávat jakoukoli činnost nebo provádět úkony směřující ke zmaření jakéhokoli z práv a svobod stanovených v Úmluvě; „žádné osobě proto nesmí být umožněno využívat ustanovení Úmluvy k činům směřujícím ke zmaření výše uvedených práv a svobod“ [viz rozsudek ze dne 1. 7. 1961, Lawless proti Irsku (č. 3), č. 332/57, bod 7]. Ačkoli k dosažení tohoto účelu není nutné odejmout skupinám a osobám zapojeným do činností, které jsou v rozporu s textem a duchem Úmluvy, každé ze zaručených práv a svobod, Soud shledal, že svobody náboženského vyznání, projevu a sdružování zaručené čl. 9, 10 a 11 Úmluvy jsou zahrnuty v čl. 17 (viz, mimo jiné, rozhodnutí o přijatelnosti ze dne 2. 9. 2004, W. P. a ostatní proti Polsku, č. 42264/98; rozhodnutí o přijatelnosti ze dne 24. 6. 2003, Garaudy proti Francii, č. 65831/01; rozhodnutí o přijatelnosti ze dne 20. 2. 2007, Pavel Ivanov proti Rusku, č. 35222/04; a rozhodnutí o přijatelnosti ze dne 12. 6. 2012, Hizb ut-Tahrir a ostatní proti Německu, č. 31098/08, body 72–75 a 78).

39. Projev, který je neslučitelný s hodnotami hlásanými a zaručenými Úmluvou, není vzhledem k čl. 17 Úmluvy chráněn čl. 10 (viz, mimo jiné, Delfi AS proti Estonsku, cit. výše, bod 136). Rozhodujícími prvky při posuzování toho, zda jsou výroky, ať už verbální nebo nonverbální, vyňaty z ochrany čl. 10 prostřednictvím čl. 17, je to, zda jsou tyto výroky namířeny proti základním hodnotám Úmluvy, například podněcováním nenávisti nebo násilí, a zda se autor výroku pokusil odvolávat na Úmluvu s cílem vykonávat činnost nebo provádět úkony směřující ke zmaření práv a svobod v ní stanovených (viz, například, Perinçek proti Švýcarsku, cit. výše, bod 115).

40. Rozhodnutí Soudu ve věci Roj TV A/S proti Dánsku (rozhodnutí o přijatelnosti ze dne 24. 5. 2018, č. 24683/14, body 30–38) poskytuje přehled případů, v nichž Soud použil čl. 17 Úmluvy při prohlášení stížností podle čl. 10 za neslučitelné *ratione materiae* s Úmluvou.

2. Použití obecných principů na projednávaný případ

41. Soud na úvod poznamenává, že není povolán k tomu, aby zkoumal skutkovou podstatu trestného činu podle čl. 1 zákona č. 927/1979, ve znění zákona č. 4285/2014. Interpretace a aplikace vnitrostátního práva přísluší především vnitrostátním orgánům, zejména soudům (viz, mimo jiné, rozsudek velkého senátu ze dne 23. 9. 1998, Lehideux a Isorni proti Francii, č. 55/1997/839/1045, bod 50). Úkolem Soudu podle čl. 10 je pouze přezkoumávat rozhodnutí vydaná příslušnými vnitrostátními soudy v mezích jejich volního uvážení. Přitom se musí ujistit, že vnitrostátní orgány založily svá rozhodnutí na přijatelném posouzení relevantních skutečností (viz, například, rozsudek velkého senátu ze dne 9. 6. 1998, Incal proti Turecku, č. 41/1997/825/1031, bod 48; rozhodnutí o přijatelnosti ze dne 23. 10. 2012, Molnar proti Rumunsku, č. 16637/06, bod 21; a rozhodnutí o přijatelnosti ze dne 10. 11. 2015, M'Bala M'Bala proti Francii, č. 25239/13, bod 30).

42. Vnitrostátní soudy považovaly za prokázané, že se stěžovatel ve svém článku zaměřil na homosexuály v době, kdy parlament projednával návrh zákona o civilních svazcích pro stejnopohlavní páry. V tomto ohledu Soud zdůrazňuje, že tato právní úprava, konkrétně zákon č. 4356/2015, byla přijata v návaznosti na rozsudek Soudu ve věci Vallianatos a ostatní (rozsudek velkého senátu ze dne 7. 11. 2013, Vallianatos a ostatní proti Řecku, č. 29381/09 a 32684/09), na který výslovně odkazuje ve své důvodové zprávě … Soud poznamenává, že mezi stranami je sporné, zda se stěžovatel ve svém článku zaměřil na homosexuály, nebo zda se jeho výroky týkaly politiků. Vnitrostátní soudy po pečlivém přezkoumání předložených důkazů a vyslechnutí svědků dospěly k závěru, že většina stěžovatelových výroků se týkala homosexuálů, zatímco některé výrazy, jako například „očerněte je", se vztahovaly na politiky …

43. Soud se v tomto směru ztotožňuje se závěry vnitrostátních soudů. Z obsahu stěžovatelova článku je především zřejmé, že se týkal těch, kteří „zažívají nebo podporují homosexualitu". Navíc, jak správně poznamenaly vnitrostátní soudy, většina stěžovatelových výroků obsahovala výrazy běžně užívané lidmi, kteří sdílejí stěžovatelovy názory, na adresu homosexuálů, jako například: „Je samozřejmě jejich právem žít v tajnosti – v soukromí – tak, jak chtějí." Ve své stížnosti k Soudu stěžovatel připustil, že tato věta se týkala homosexuálů. Soud rovněž poznamenává, že v rámci své obhajoby před odvolacím soudem stěžovatel objasnil, že jeho článek se týkal homosexuálů, a konkrétně homosexuálních politiků. Ačkoliv je zřejmé, že se některé použité výrazy týkaly politiků, jako například začátek článku reprodukující výroky paní A. V., větší část stěžovatelova článku se týkala homosexuality. Dokonce i podněcující výrazy namířené proti politikům, kteří chtěli hlasovat pro zákon zavádějící civilní svazky stejnopohlavních párů, jako například „očerněte je", byly ve skutečnosti namířeny proti homosexuálům. Jak správně poukázaly vnitrostátní soudy, tyto výrazy nelze vnímat odděleně, ale je třeba je chápat jako přímo související s úmyslem stěžovatele znevažovat homosexuály. Výše uvedené závěry nevyvrací ani následný článek stěžovatele ze dne 21. 12. 2015, na který se před Soudem odvolával, aby prokázal, že jeho původní článek se týkal politiků. I když v tomto článku stěžovatel uvedl, že jeho předchozí článek se týkal politiků, takové zpětné upřesnění nemohlo změnit obsah původního článku.

44. Soud poznamenává, že odvolací soud v průběhu dvou jednacích dnů přezkoumal několik důkazů a vyslechl několik svědků a že ve svém rozsudku ze dne 28. 1. 2019 obsáhle, konkrétně na více než 120 stranách, popsal skutkové okolnosti případu a své hodnocení provedených důkazů. Kasační soud navíc v obsáhlém rozsudku o 66 stranách přezkoumal všechny kasační důvody uplatněné stěžovatelem, včetně důvodů týkajících se jeho svobody projevu, a zamítl je. Shodně jako odvolací soud dospěl k závěru, že právo stěžovatele na svobodu projevu chráněné Úmluvou nebylo porušeno, neboť jeho názory mohly vést k diskriminaci a nenávisti vůči homosexuálům. Ve světle všech shora uvedených úvah má Soud za to, že vnitrostátní soudy pečlivě zhodnotily jim předložené důkazy a provedly zvažování, při němž zohlednily stěžovatelovo právo na svobodu projevu. Soud neshledal žádné prvky, které by naznačovaly, že vnitrostátní soudy nezaložily své závěry na přijatelném posouzení relevantních skutečností.

45. Soud nyní bude zkoumat, zda je v tomto případě použitelný čl. 17 Úmluvy.

46. Poznamenává, že stěžovatel byl odsouzen na základě zákona č. 927/1979, který vychází z Mezinárodní úmluvy o odstranění všech forem rasové diskriminace ze dne 21. 12. 1965, kterou Řecko ratifikovalo legislativním nařízením č. 494/1970, a z rámcového rozhodnutí Rady 2008/913/SVV ze dne 28. listopadu 2008 o boji proti některým formám a projevům rasismu a xenofobie prostřednictvím trestního práva, za podněcování k nenávisti nebo násilí a byl mu uložen trest odnětí svobody v délce trvání pěti měsíců. Konkrétně odvolací soud po posouzení článku jako celku dospěl k závěru, že některé výrazy použité stěžovatelem na adresu homosexuálů, jako například že homosexualita je „společenský zločin", „hřích" a „odchylka od zákonů přírody" a že homosexuálové jsou „spodina společnosti", „zločinci", „lidé temnoty", „duševně nemocní lidé", „defektní" a „ponížení", představují nenávistné projevy vůči skupině osob identifikované na základě jejich sexuální orientace. Dále se zaměřil na výzvy obsažené v článku – „Plivejte na ně! Odsuzujte je! Očerňujte je! … A proto neváhejte! Až je potkáte, plivněte na ně! Nenechte je zvednout hlavu!" – a závěrečný citát ze žalmu a dospěl k závěru, že stěžovatelův článek je způsobilý podnítit násilí vůči homosexuálům a vyvolat v nich úzkost a strach.

47. Soud se ztotožňuje se závěry vnitrostátních soudů. Připomíná, že při posuzování, zda lze texty jako celek považovat za podněcování k násilí, je třeba zohlednit použitá slova a kontext, v němž byla uveřejněna (viz rozsudek ze dne 16. 3. 2000, Özgür Gündem proti Turecku, č. 23144/93, bod 63). V projednávaném případě má Soud za to, že výrazy použité stěžovatelem představovaly nenávistné projevy proti skupině osob na základě jejich sexuální orientace. Jak správně poukázal vnitrostátní soud, stěžovatel použil ostré výrazy, které šly tak daleko, že homosexuálům upíraly jejich lidskou podstatu, když uvedl: „Nejsou to lidé! Jsou to zvrhlosti přírody!" Další použité výrazy, jako například: „Jsou spodinou společnosti, marginální lidé, defektní, ponížení, lidé temnoty, kteří nyní, s nástupem levice, pozvedli hlavu! …. Jsou to zatracenci společnosti!" a „Trpí duševně a duchovně! Jsou to lidé s duševní poruchou! Tito lidé jsou bohužel horší a nebezpečnější než někteří lidé žijící v blázincích", výše uvedený závěr dále posilují, neboť je zřejmé, že tyto fráze přesahují rámec vyjádření názoru, třebaže v urážlivých, nepřátelských či agresivních výrazech (srov. rozsudek ze dne 28. 8. 2018, Savva Terentyev proti Rusku, č. 10692/09, bod 72).

48. Soud dále poznamenává, že podle jeho judikatury je dalším faktorem, který je třeba vzít v úvahu, zda by výroky, objektivně vykládané a vnímané v jejich bezprostředním nebo širším kontextu, mohly být považovány za přímou nebo nepřímou výzvu k násilí nebo za ospravedlnění násilí, nenávisti nebo nesnášenlivosti (viz Perinçek proti Švýcarsku, cit. výše, bod 206, s dalšími odkazy). V okolnostech projednávaného případu obsahoval stěžovatelův článek několik výzev k násilí. Vzdor tvrzení stěžovatele, že fráze „plivejte na ně" byla metaforická, byla tato fráze spolu s frázemi „odsuzujte je", „očerňujte je" a „nepřibližujte se k nim" zjevně použita v kontextu článku v jejím doslovném významu. Tyto fráze, které se v článku opakovaly a jimž předcházela fráze „neváhejte", mohly u kteréhokoli homosexuála vyvolat stres, úzkost a zděšení, neboť ve spojení s nenávistnými projevy, které se v článku vyskytovaly, byly způsobilé vyvolat proti nim násilí. To výslovně uvedlo mnoho svědků ve vnitrostátním řízení, kteří vypověděli, že se jako homosexuálové cítili ohroženi a že uveřejnění a reprodukce článku v nich vyvolaly pocity strachu. S ohledem na výše uvedené a s přihlédnutím k obsahu, vyznění a kontextu celého článku dospěl Soud k závěru, že článek představoval nenávistný projev a podněcování k násilí vůči skupině osob na základě jejich sexuální orientace.

49. Tyto závěry jsou dále podpořeny třemi faktory. Zaprvé, jak zdůraznily vnitrostátní soudy, stěžovatel, který byl vysokým představitelem řecké pravoslavné církve, měl moc ovlivňovat nejen svou kongregaci, ale i mnoho dalších lidí, kteří se hlásili k tomuto náboženství, tedy většinu řecké populace.

50. Zadruhé, stěžovatel své výroky šířil na internetu, čímž se jeho sdělení stalo snadno přístupným tisícům lidí. Ačkoli se nezdá, že by blog stěžovatele měl širokou čtenářskou základnu, jeho článek byl převzat několika sdělovacími prostředky a dodnes je přístupný na internetu. V této souvislosti Soud připomíná, že pomlouvačné a jiné druhy zjevně protiprávních projevů, včetně nenávistných projevů a projevů podněcujících k násilí, se nyní mohou šířit jako nikdy předtím, a to po celém světě, v řádu několika sekund, a někdy zůstanou trvale dostupné online (viz Delfi AS proti Estonsku, cit. výše, bod 110). To znamená, že riziko újmy, kterou obsah a komunikace na internetu představují pro výkon a užívání lidských práv a svobod, zejména práva na respektování soukromého života, je jistě vyšší než riziko, které představují tištěná média (tamtéž, bod 133). Zároveň je zřejmé, že dosah, a tedy i potenciální dopad výroku uveřejněného na internetu s malým počtem čtenářů rozhodně není stejný jako u výroku uveřejněného na mainstreamových nebo často navštěvovaných internetových stránkách. Pro zhodnocení potenciálního vlivu online publikace je proto zásadní určit rozsah jejího dosahu na veřejnost (viz Savva Terentyev proti Rusku, cit. výše, bod 79).

51. Zatřetí, výroky stěžovatele byly zaměřeny na homosexuály, kteří mohou být považováni za osoby vyžadující zvýšenou ochranu. Soud zejména poznamenává, že již dříve shledal, že genderové a sexuální menšiny vyžadují zvláštní ochranu před nenávistnými a diskriminačními projevy z důvodu marginalizace a viktimizace, kterým byly a jsou historicky vystavovány (viz rozhodnutí o přijatelnosti ze dne 12. 5. 2020, Lilliendahl proti Islandu, č. 29297/18, bod 45). Soud rovněž bere na vědomí nízkou míru akceptace homosexuality a situaci LGBTI osob *[leseb, gayů, bisexuálů, transgender a intersexuálních osob – pozn. aut.]* ve vnitrostátním kontextu, jak vyplývá z mezinárodních zpráv …

52. Soud opakuje, že čl. 17 Úmluvy je použitelný pouze výjimečně a v krajních případech (viz Perinçek proti Švýcarsku, cit. výše, bod 114). V případech týkajících se čl. 10 Úmluvy by se k němu mělo přistoupit pouze tehdy, pokud je bezprostředně zřejmé, že se sporné výroky snažily odvrátit tento článek od jeho skutečného účelu tím, že se snažily využít práva na svobodu projevu k cílům, které jsou zjevně v rozporu s hodnotami Úmluvy (tamtéž). Ačkoli tento výčet není vyčerpávající, aplikoval Soud čl. 17 Úmluvy vyloučením některých výroků z ochrany poskytované čl. 10 zejména v případech týkajících se výroků popírajících holokaust (viz Garaudy proti Francii, cit. výše), v případech, které se týkaly využití svobody projevu k islamofobním účelům (viz rozhodnutí o přijatelnosti ze dne 16. 11. 2004, Norwood proti Spojenému království, č. 23131/03) a antisemitským účelům (viz Pavel Ivanov proti Rusku a M'Bala M'Bala proti Francii, oba cit. výše), a na případy podněcující k násilí proti všem nemuslimům (viz rozhodnutí o přijatelnosti ze dne 20. 7. 2017, Belkacem proti Belgii, č. 34367/14).

53. V této souvislosti Soud zdůrazňuje, že diskriminace na základě sexuální orientace je stejně závažná jako diskriminace na základě „rasy, původu nebo barvy pleti" (viz rozsudek ze dne 9. 2. 2012, Vejdeland a ostatní proti Švédsku, č. 1813/07, bod 55). V okolnostech projednávaného případu a s přihlédnutím k povaze a formulaci sporných výroků, kontextu, v němž byly uveřejněny, jejich potenciálu vést ke škodlivým důsledkům a důvodům, které uvedly řecké soudy, má Soud za to, že bylo bezprostředně zřejmé, že se tyto výroky snažily odklonit čl. 10 Úmluvy od jeho skutečného účelu tím, že se snažily využít práva na svobodu projevu k cílům, které jsou zjevně v rozporu s hodnotami Úmluvy.

54. Soud dále zdůrazňuje, že kritika určitých životních stylů z morálních nebo náboženských důvodů není sama o sobě vyloučena z ochrany podle čl. 10 Úmluvy. Pokud však napadané výroky jdou tak daleko, že popírají lidskou podstatu LGBTI osob, jako v tomto případě, a jsou doprovázeny podněcováním k násilí, pak je namístě uvažovat o uplatnění čl. 17 Úmluvy.

55. Soud proto konstatuje, že s ohledem jednak na povahu sporného článku, který obsahoval podněcování k násilí a dehumanizující nenávistné projevy vůči skupině osob identifikovaných na základě jejich sexuální orientace, což jsou prvky, které byly vnitrostátními soudy podrobně

zkoumány; jednak na postavení stěžovatele jako vysokého církevního představitele, který mohl ovlivnit mnoho lidí; za třetí, na skutečnost, že názory vyjádřené v článku byly šířeny širokému publiku prostřednictvím internetu; a za čtvrté, na skutečnost, že se přímo dotýkaly otázky, která je v moderní evropské společnosti velmi důležitá – ochrany důstojnosti a lidské hodnoty lidí bez ohledu na jejich sexuální orientaci – se na stížnost stěžovatele nevztahuje ve světle čl. 17 Úmluvy ochrana poskytovaná čl. 10.

56. Proto se tento případ liší od případu Lilliendahl proti Islandu (cit. výše), v němž Soud zkoumal možnost uplatnění čl. 17, avšak dospěl k závěru, že nebylo bezprostředně zřejmé, že stěžovatelovy komentáře, ačkoli velmi poškozující, směřovaly k podněcování násilí a nenávisti nebo ke zmaření práv a svobod chráněných Úmluvou, a proto mu nebylo bráněno dovolávat se v tomto případě svobody projevu (tamtéž, bod 26). Soud zejména poznamenává, že v tomto případě stěžovatelovy komentáře obsahovaly nenávistné projevy, které nebyly považovány za projevy dosahující hranice nejzávažnějších forem nenávistných projevů (tamtéž, body 26 a 39), neobsahovaly podněcování k násilí a byly vyjádřeny „členem široké veřejnosti, který nevystupuje z prominentní pozice, jež by mohla oslovit široké publikum“ (tamtéž, bod 39). Zatímco v projednávaném případě stěžovatel, který byl vysokým představitelem církve, nejenže šířil výroky, které vzhledem k jejich závažnosti a skutečnému obsahu představovaly nejzávažnější formu nenávistných projevů, ale spojil je i s podněcováním k násilí a sdílel je prostřednictvím svého osobního blogspotu, který později reprodukovalo několik sdělovacích prostředků.

57. S ohledem na výše uvedené má Soud za to, že se stěžovatel snažil odklonit čl. 10 Úmluvy od jeho skutečného účelu tím, že se opíral o právo zakotvené v tomto článku pro účely, které jsou zjevně v rozporu s hodnotami Úmluvy. V důsledku toho Soud konstatuje, že se stěžovatel nemůže vzhledem k čl. 17 Úmluvy dovolávat ochrany poskytované čl. 10 Úmluvy.

58. Z toho vyplývá, že stížnost je *ratione materiae* neslučitelná s ustanoveními Úmluvy ve smyslu čl. 35 odst. 3 písm. a) a musí být zamítnuta v souladu s čl. 35 odst. 4.

VÝROK

Z těchto důvodů Soud, většinou hlasů,

prohlašuje stížnost za nepřijatelnou.

(…)

(Zpracoval: Mgr. Patrik Provazník)